

ЩІЭДЗАПІЭМРЭ
ХЪЫБАРЫФІЫМРЭ

ЩІЭДЗАПІЭМРЭ
ХЪЫБАРЫФІЫМРЭ

Къэбэрдейбзэкіэ

БИБЛИЕР ЗЭДЗЭКІЫНЫМ ЕЛЭЖЬ ИНСТИТУТ
СТОКГОЛЬМ
2011

ЩІэдзапІәмрә
ХъыбарыфІымрә

ЩІэдзапІәр, Япә зэдзәкІыгъуә 2011
ХъыбарыфІыр, 3-рей, ягъәунәхуа тедзәныгъә 2011
ЗәыздзәкІар: Къармокъуә Хъәмид

КъыдзәыгъәкІыр:
Библиер зэдзәкІыным еләжъ Институт, 2011
Стокгольм, Швеция

Бытие и Новый Завет на кабардинском языке
Бытие, первое, пробное издание 2011
Новый Завет, третье, исправленное издание 2011
Переводчик: Кармоков Хамид

Genesis and the New Testament in the Kabardian language
Genesis, first, trial edition 2011
New Testament, third, revised edition 2011
Translator: Karmokov Khamid

© Библиер зэдзәкІыным еләжъ Институт, 1993, 2007, 2011
Стокгольм, Швеция
© Institute for Bible Translation 1993, 2007, 2011
Stockholm, Sweden

ISBN 978-91-978176-2-2

ПЭУБЛЭ ПСАЛЪЭ

Си ныбжьэгъу льяпIэ!

БиблиекIэ зэджэ тхылгыр зищIысым ушыгъуазэ? Библием итыр Тхьэм и псалъэу зыми зэримышъуэкIыу, зэи мыкIуэду кьэнэнуращ. Тхьэм дунейри цIыхури кьызэригъэщIари, цIыхур дунейм щIытетри зэхыдегъэщIыкI Библием. Библием шызэхуэхьэсащ Тхьэм кьыбгъэдэжIа псалъэу тхыжа хьуа псори. Библиер ильэс минрэ щитхукIэ ятхаш. Зытхар цIыху ищI хуэдиз мэхьу. Абыхэм ягу кьрильхьэри, Тхьэм и Псэ ЛьяпIэм Тхьэм и псалъэхэр яригъэтхаш.

Библиер IыхьитIу зэхэлъщ: Пасэрей ЗэгурыIуэныгъэр икIи ХьыбарыфIыр (Инджылыр), Ветхий и Новый Завет арщ. Пасэрей ЗэгурыIуэныгъэр Хьисэ кьэхьун и пэ ятхаш. ХьыбарыфIыр Хьисэ кьыщыхьуа лэщIыгъуэм кьриубыдэу ятхаш. Ильэс бжыкIэ дызытетыр Хьисэ Мэссихь кьыщальхуа ильэсым шыдоублэ.

Пасэрей ЗэгурыIуэныгъэр журтыбзэкIэ ятхаш, ХьыбарыфIыр зэрытхар алыджыбзэщ (грекыбзэщ). Ахэр а льэхьэнэм щыIа культурэхэм я бзэу шытащ.

Пасэрей ЗэгурыIуэныгъэм кьелуатэ дунейр Тхьэм кьызэригъэщIари цIыхум япэу гуэныхь зэрищIари, Тхьэм и льэпкь Израиль и тхьдэм топсэлыхь, бегъымбархэм ятеухуа хьыбархэри Тхьэм и псалъэхэр бегъымбархэм я гум ирильхьэу абыхэм цIыхухэм кьазэрыжригъэIари итщ. Сабурри Пасэрей ЗэгурыIуэныгъэм шыщщ. Сабур хьужыр бегъымбар Даут иуса уэрэдхэрщ, псалъэхэу Даут Тхьэр зэригъэляпIэр, зэрелъэIуращ. ЕкклесиасткIэ зэджэ тхыльри, бегъымбар Iэюб и хьыбар зэрыт тхыльри, нэгъуэщIхэри итщ Пасэрей ЗэгурыIуэныгъэм.

ХьыбарыфIым итщ Зиусхьэн Хьисэ Мэссихьу ди КьегъэлакIуэр кьызэрыхьуар, абы и псэукIэр, Iуэхуу абы цIыхухэм яригъэщIар, гуэныхь зыIэщIэщIа цIыхухэр кьригъэлын папщIэ, жорым зэрыкIэрылIыхьар, лIахэм кьазэрыхэтэджыкIыжар. Пасэрей чыристанхэм я зэкъуэшыныгъэмрэ абыхэм я фIэщхьуныгъэр зэрагъэIуамрэ я хьыбархэр итщ ХьыбарыфIым. Тхьэм и Псэ ЛьяпIэм апостолхэу Паул, Петр, Иуан, Иудэ сымэ яригъэтхаш тхыльхэри ХьыбарыфIым шыщщ. Апостолхэм я тхыльхэр зыхуэгъэзар япэ чыристанхэм я члисэ зэхуэсыр аращ, ахэр дэнэ щIыпIэкIи шыпсэу чыристанхэми яхуэгъэзауэ шытщ.

ХьыбарыфЫм и иужьрей тхылъм итыр Хьисэ Мэссихь апостол Иуан Гуэху кыхуигьэнэхуахэращ (Апокалипсис жыхуаГэрщ). А тхылъм дунейм и кьутэжыгьуэм деж кьэхьунур итщ.

Хьисэ Мэссихь цЫхухэм кьаригьэщИа Гуэхухэм «ХьыбарыфИкИэ» (Евангелие) йоджэ. А ХьыбарыфЫр зытеухуар сыт? Ар зытеухуар мыращ: «Тхьэм дунейм и цЫхухэр апхуэдизкИэ фЫуэ ильэгьуати, езым и Кьуэ закьуэр итащ, Тхьэм и КьуэмкИэ фИэщхьуныгьэ зиИэ дэтхэнэ зыри мыкИуэду кьелын икИи мыкИуэдыжын гьащИэ иИэ хьун щхьэкИэ» (Иуан 3:16). А ХьыбарыфЫм щыхьэт техьуэу ХьыбарыфЫм итыр тхылъиплИ мэхьу: ХьыбарыфЫр Маттэ кьызэриГуэтар, ХьыбарыфЫр Марк кьызэриГуэтар, ХьыбарыфЫр Лука кьызэриГуэтар, ХьыбарыфЫр Иуан кьызэриГуэтар. Маттэрэ Иуанрэ Хьисэ и гьуэгу япэу теува цЫху пщыкИутЫм ящыщщ. Маркыр апостол Петр и тхакИуэу щытащ, апостол Паул и гьусэхэми ящыщщ. Лука дохутыру щытащ. Ари апостол Паул и гьусэхэм ящыщщ. Апхуэдэ щЫкИэкИэ ХьыбарыфЫм щыхьэт техьуэр цЫхуиплИ мэхьу, зы щыхьэтым жиГэм адреим жиГэр щыхьэт кьытехьуэжу.

Библием итщ цЫхум япэу гуэныхь кьызэрихьар. Зэрыхьуаращи, Тхьэм цЫхухэр зыпигьэкИри, мьухьын кИуэдыныгьэм хуигьэзащ. Ауэ цЫхухэр мыкИуэду кьригьэлын гухэль Тхьэм зэриГэри итщ Библием. Тхьэм Зиусхьэн Хьисэ Мэссихьыр дунейм кьигьэкИуащ, щхьэщэхуж кьурмэныпхьэ хьун папщИэ. Хьисэ езыр зи фИэщ хьу цЫхухэм я гуэныхьхэр яхуипшыныжащ, псэукИэ пэжым ухуэзышэ гьуэгур абыхэм кьаригьэлъэгьуащ.

Библием пэжу кьызэриГуатэщи, цЫхухэр мыкИуэду кьезыгьэлу, дунейр зи ГэмыщИэ ильыр Хьисэ Мэссихьщ.

Дунейм япэ дыдэ щытрадза тхылъыр Библиеращ («Гутенберг Библие» 1452-56). ЕджэкИэрэ тхэкИэрэ зыщИэ цЫхухэр нэхьыбэ зэрыхьум, чыристан фИэщхьуныгьэр дэнэ щЫпИэкИи зэрынэсам кьыхэкИкИэ, Библием еджэ цЫхухэм я бжыгьэм хэхьуэ зэпытщ. ЦЫху еджахэри емьджахэри зыхуэныкьуэ тхыль хьуащ Библиер. Псом хуэмыдэжу дыщытет лИэщЫгьуэм кьриубыдэу Библиер цЫхубэм нэхь яльЭэсащ.

Бзэуэ зэрызэрадзэкИам и бжыгьэмкИэ плъытэмэ, тхылъу дунейм кьытехьа псоми я пэ итщ Библиер. Ильэс щитху хуэдиз и пэкИэ тхыль тедзэныр кьышагупсысам щыгьуэ Библиер е Библием щыщ тхылъхэр зэрызэрадзэкИар бзэ 33-рэ фИэкИа

хьуртэкъым. 1804 гъэм нэсыху - а гъэм Библиер цыыхухэм ялъэзыгъэ Ис хасэхэр къежьаш - Библиер зэрызэрадзэкIар бзэ 67-рэ къудейщ. Ауэ епщыкIубгъуанэ лIэщIыгъуэм Библием щыщ тхыльхэр бзэ 400-м нэблагъэкIэ къыдагъэкIаш. ЕтIощIанэ лIэщIыгъуэм къриубыдэу Библиер е Библием щыщ тхыльхэр бзэ I600-кIэ зэрадзэкIаш. 2009 гъэм и кIэм ирихьэлIэу Библиер зэрызэрадзэкIа бзэхэм я бжыгъэр 2508-рэ хъуаш. Абыхэм ящышу Библиер зэрыщыту къызэрыдэкIа бзэхэр 459-рэ мэхъу, ХыбарыфIыр бзэ 1213-кIэ зэрадзэкIаш, абы нэмышIу Библием щыщ зы тхыль е тхыль зыбжанэ бзэ 836-кIэ дунейм къытехъаш. Ди зэманым цыыхуу дунейм тетым я процентитI къудейщ езыхэм я бзэкIэ Библием щыщ тхыль гуэр зимыIэр. Мы лъэхъэнэм Библиер бзэ миным щигъукIэ зэдзэкIыным йолэжь. Абыхэм я нэхъыбапIэр лъэпкъ цыкIухэм я бзэхэраш. А бзэхэм ирипсалгъэр цыыху мин зыбжанэ нэхъыбэ хьуркъым, цыыху щитхущих, уеблэмэ щэ ныкъуэхыщI фIэкIа зэрымыпсалгъэхэри яхэтщ.

ЖытIам къыщIыгъужыпхъэщ еджэкIэ зымышIэхэмрэ нэфхэмрэ Библием щыщ тхыльхэм CD-хэм е кассетэхэм тетхауэ едэIуэну Iэмал зэраIэр. Абы нэмышIкIэ Библиер «браил» хьэрыфхэмкIэ къыдагъэкI.

Дунейм къытехъа тхыль псоми я экземпляр бжыгъэм уешлэмэ, Библиер псом япэ итщ. 1900 гъэм Библиеу экземпляр мелуанитху, Инджылу экземпляр мелуанибл къыдагъэкIауэ шыташ. 1980 гъэм Библиеу экземпляр мелуан 36-рэ, Инджылу экземпляр мелуан 57-рэ традзащ. Абы нэмышI, Библием щыщ тхыльхэр экземпляр мелуан щитху-щих хъууэ къыдэкIаш.

Библием хуэдэу цыыхухэм я деж щызэлъышыса хъуа тхыль зыри щыIэкъым.

Адыгэхэм я тхыдэм, я хабзэхэм, я бзэм, я IуэрыIуатэм, я мифологием хыболъагъуэ чыристан диным ехьэлIа Iуэхугъуэхэр. Пасэ лъэхъэнэхэм адыгэхэм чыристан диным и хабзэхэр ехъэжауэ зэрахъуэ зэрыщытам щыхъэт тохъуэ ахэр. Щапхъэ зыбжанэ къэтхынщ.

МахуэцIэхэу «щэбэтыр», «тхъэмахуэр» («Тхъэм и махуэ» жиIэу араш), «мэремыр» адыгэхэр чыристану щыщыта лъэхъэнэм къыщожьэ.

Нобэр къыздэсым адыгэбзэм хэтщ Инджыл псалгъэр. А псалгъэм иджыри пщIэшхуэ хуашI. Къэбэрдей адыгэхэм

VIII

«ИнджылкIэ тхьэ соIуэ» жаIэ. НэгъуэщIу жыпIэмэ, адыгэхэм ХьыбарыфIымкIэ тхьэлыанэ ящI, псалъэ быдэ ят.

Адыгэхэм я IуэрыIуатэм, я мифологием щIыпIэшхуэ шаубыд Мэрием, Елэ, нэгъуэщIхэми. Елэ чыристан Илясым (Илием) кытекIащ. Адыгэ мифологием Елэ кыххощ уэшхымрэ щыблэмрэ я тхьэу.

Чыристаныгъэм ехьэлIауэ а зи гугъу тщIахэм нэмыщI, иджы-ри Iэджэ хэбгъуэтэнуц адыгэхэм я хабзэхэм, я IуэрыIуатэм, я мифологием.

Мы тхылъым и зэдзэкIынымкIэ, зэрызэдзэкIар гьэтэмэмы-нымкIэ щIэгъэкъуэн кытхуэхъуащ щIыпIэ зэмылIэужьыгъуэхэм щыпсэу адыгэхэр. Ахэр кыддэмыIэпыкъуамэ, мы тхылъыр тхуэмыгъэхъэзырынкIэ хьунт. Абыхэм ящыщ дэтхэнэми фIыщIэшхуэ худощI. Тхьэр арэзы кыфхухъу.

ХьыбарыфIыр зэратхар пасэрей алыджыбзэрщ (грекыбзэрщ). Дэ пасэрей алыджыбзэкIэ тха оригиналыр адыгэбзэ тщIауэ аращ. Андрей бзэхэм хуэдэу, пасэрей алыджыбзэм и псалъэм мыхьэнэ зыбжанэ иIэнкIэ мэхъу. Абы кыхэкIкIэ адыгэбзэкIэ тха ХьыбарыфIымрэ урысыбзэкIэ щыIэ ХьыбарыфIымрэ щызэтемыхуи урихьэлIэнуц. Псалъэм папщIэ, Екъуб 1:4 ит псалъэ гуэрым «шыIэ» е «теубыдагъэ» кыкIыу щытынкIэ хьунуц. Апхуэдэуи Ефес 6:22 ит псалъэ гуэрым е «гур гъээзгъэн», е «гъэгущхуэн» кыкIынкIэ мэхъу. Абы нэмыщI, пасэрей алыджыбзэм тэмэму дытетын папщIэ, языныкъуэхэм деж зы псалъэ закъуэм и мыхьэнэр псалъитI-щыкIэ е псалъэуха псокIэ кыщытIуатэ щыIэщ.

Псалъэ гурыIуэгъуейхэм къарыкIыр псалъэгъэнахуэхэм кыщытхьащ. Мы тхылъым еджэ псори а псалъэгъэнахуэхэм хуэмыныкъуэнкIи хьунщ, ауэ ахэр шIэгъэкъуэн зыхуэхъуни щыIэнуц.

Адыгэхэр, ахэр дэнэ щыпсэуми, мы тхылъым еджэну дыщогугъ, апхуэдэу дэ догугъэ адыгэбзэр мыкIуэду дунейм кытэнэнми мы тхылъыр хуэлэжьэну.

Библием щыщ япэ тхылъыр, «ЩIэдзапIэкIэ» зэджэр, уи пащхьэ илъщ. Библиер Iыхьэ инитIу гуэшащ: «Пасэрей ЗэгурыIуэныгъэмрэ» «ХьыбарыфIымрэ» (Инджыл). Библиер тхылъ хьщIрэ хым нос, ахэр лIэщIыгъуэ зыбжанэкIэ ятхащ, дунейр кыщигъэщIам щыщIэдзауэ лъэхьэнэщIэм и япэ лIэщIыгъуэхэм къэхъугъэкъэщIыгъэхэр кызэщIаубыдэ абыхэм.

Пасэрей Зэгурыгуэныгэм хохьэ: Теурэтыр, абы Мусэ и тхылъитхукIэ йоджэ; бегъымбархэм я тхылъхэр, хьищэхэр, тхыдэ хыбархэр, усэхэр зэрыт тхылъхэр.

«ЩIэдзапIэр» Теурэтым и япэ Iыхьэщ. Ар зытхар белджылыкым, ауэ адреи тхылъиплIым хуэдэу ари Мусэ итхауэ ялыгтэ. Япэ тхылъым адыгэбзэкIэ и цIэр «ЩIэдзапIэш», и мыхьэнэкIэ «Генезис» жыхуаIэм пэблагьэщ, пасэрей урымыбзэкIэ щызэрадзэкIкIэ, а псалъэрщ къагьэсэбэпыр.

«ЩIэдзапIэр» едзыгьуэ 50 мэхьу зытепсэлъыхь елытакIэ ахэр гупитIу бгуэш хьунуш. Япэ едзыгьуэ 11-м къаIуатэ махуихым и кIуэцIкIэ Тхьэм Езым и ПсалъэкIэ дунейр къызэригьэщIар: уафэр, щIыгур, къэкIыгьэхэр, псэущьэхэр, щIым япэ къытехуа цIыхухэу Iэдэмрэ Хьэуарэ. Дунейм тет цIыху лъэпкъ псори къызытепщIыкIахэм (Iэдэмрэ Хьэуарэ), Тхьэм и унафэм ебакьуэри, я хадэм ит, емрэ фIымрэ зэхэзыгьэжI жыгым пыт пхьэщхьэмыщхьэр яш-хащ, абы къыхэкIыуи дунейр гуэныхьцIэным хадзащ. Абы къыкIэлъокIуэ Къаин, Хьэбэл, Нухь сымэ, гуэныхьцIэным зэлыщта дунейр игьэпшынэн щхьэкIэ, Тхьэм псыдзэшхуэ къазэрыщIигьэ-уам теухуа хыбархэр. Абы къыхэкIэ псэ зыпыт псори кIуэдащ, Тхьэм и унафэкIэ Нухь кхьухьым иригьэтIысхьа псэущьэхэм, къуалэбзухэм нэмышI Бабилон чэщанэм и хыбарыр зытеухуар зэрымыжыIэдаIуэм щхьэкIэ Тхьэм цIыхур зэригьэпщынарщ.

«ЩIэдзапIэм» и етIуанэ Iыхьэм щыщ 12-50-нэ едзыгьуэхэр Ибрэхьым щIэдзапIэ зыхуэхьуа журт лъэпкъыр къызытекIаращ. Дунейм ехьыху, Тхьэм хуэщыпкъащ ар. Абы зэрыхуэIурыщIэм и щыхьэту, Ибрэхьым фIыуэ ильагьу и къуэ закьуэр Тхьэм тыхь хуищIынкIэ хьэзырт. Абы папщIэ Тхьэм псалъэ быдэ къритащ: «ИпэжыпIэ, Сэ си нэфI ныпщыхуэнщ уэ. Сэ згьэбэгьуэнщ уэ къыптехьукIыну цIыхухэр, я бжыгьэкIэ уафэм ис вагьуэхэм хуэдизу, хы Iуфэ пшахьуэм хуэдизу; уэ къыптехьукIынухэм я бийхэм я къалэ куэбжэхэр ебэнуш. Уи бынхэм я хьэтыркIэ, щIыгум тет цIыху псоми Си нэфI ящыхуэнщ, уэ укьызэрызэльэIуам папщIэ» (ЩIэдзапIэ 22:17-18).

Ибрэхьым ехьэлIа хыбарым ущрохьэлIэ абы и къуэ, хьэрыпхэр къызытехьукIа Исмэхьил и Iуэху зэрыхуам. «ЩIэдзапIэр» топсэлъыхь Исхьэкь, абы и физ Ребеккэ, и къуэ Екьуб сымэ. Исхьэкь и къуэхэр щIэдзапIэ яхуэхьуащ журт лъэпкъым и лIэужь пщыкIутIым. Абыхэм псэупIэ яхуэхьуар

Х

Ханаан щыгураш, абы щыщ иджырей Палестинэмрэ Израилымрэ.

«ЩэдзапIэм» и иужьрей едзыгъуэхэр теухуаш Екъуб и къуэ нэхьыщIэ Исуф. Ар щIалэщIэу и къуэшхэм мысырхэм ирашаш, гъэру яIыгъыну Лъэрызехьэти, гугъуехь псоми пэльэщаш ар, Мысырым къулыкъушхуэ къыщылъысащ, абы лIыщхьэ щыхъуаш.

Тхылъыр адыгэбзэкIа зэддзэкIаш, пасэрей журтыбзэкIэ тха Iэрытхыр (масорет Iэрытхыр) лъабжьэ хуэтщIри. Дэ зэддзэкIар къыщхьэщокI Урыс синодым зэридзэкIа Библием.

Библием хэтщ адыгэбзэкIэ пхузэмыдзэкI термин гуэрхэр, ахэр гурыIуэгъуэ тщIаш, кыхэдгъэщурэ.

Пасэрей журтыщIэхэр адыгэбзэм и макъхэмкЪ къызэрытIуэтэным дыхэташ, ар нахь тфIэзахуэти.

Библиер зэдзэкIыным елэжь Институтыр мэгугъэ мы тхылъыр щыхум къабыл ящIынкIэ, абы нэхь хуэныкъуэр Тхыль ЛъапIэмрэ Тхьэм дунейр къызэригъэщIамрэ я хыбархэм дахьэххэрщ.

Библиер зэдзэкIыным и Институтым фIыщIэ ахуешI зэдзэкIакIуэхэм, редакторхэм, мы Iуэху щхьэпэм сэбэп хэхъухьа псоми. Адыгэхэм я анэдэльхубзэкIэ абы щыгъуазэ зыхуашIыну Iэмал я!э зэрыхъуар хуабжьу ди гуапэщ.

ЩІЭДЗАПІЭ

Мусэ бегымбарым

и япэ тхыль

ПСАЛЪАЦХЪЭХЭР

Тхъэм дунейр зэриухар	1
Тхъэм Іэдэмрэ Хъэуарэ Іэдэн жыг хатэм кызыэрырихуар	3
Тхъэм и тезыр – псыдзэр	6
Бабилэн чэщанэр	11
Ибрэхым и хыбар	12
Содомрэ Іаморэрэ	19
Ибрэхымрэ Абимэлэхрэ	20
Исхъэкъ Сарэ кызыэрыхуэхуар	21
Тхъэм Ибрэхым зэригъэунэхуар	22
Сарэ зэрылІар	23
Исхъэкърэ Ребеккэрэ	24
Исхъэкъ и нэфІ Екьюб кыщэрыщыхуар; Екьюб зэрыщІэпхьюэжар	27
Екьюб и пщІыхъэпІэр	28
Екьюб Рахэл зэрыхуэзар; Екьюб и кьюэхэр	29
Екьюб Лабан зэрыхуэлэжар	30
Екьюб Лабан деж кызыэрыщыщІэпхьюэжар	31
Екьюб кызыэригъэээжар	32
Исуф и пщІыхъэпІэхэр; Исуф Мысырым кызыэрыщыхутар	37
Иудэрэ Тамарэрэ	38
Исуфрэ Потифар и фызымрэ	39
Исуф лъэхьущым	40
Исуфрэ Фирхъэунымрэ	41
Исуфрэ и кьюшхэмрэ	42